

Owo otwieranie oczu młodych na to, co dzieje się wokół nich, jawi się być szczególnym zadaniem dla prowadzonej wspólnie katechezy.

W kontekście obserwowanego kryzysu moralnego, Jan Paweł II przedstawił jako najpilniejsze zadanie dla młodzieży obronę godności życia ludzkiego (szczególną uwagę poświęcił temu zagadnieniu podczas spotkań w Denver, w 1993 roku, a także w Toronto, w 2002). Realizacji wspomnianego zadania, mogą służyć m.in. spotkania z niepełnosprawnymi. Aby jednak mogły one przynieść zamierzone owoce w postaci zrozumienia sensu i wartości życia niepełnosprawnych, trzeba młodzież do nich odpowiednio przygotować. U podstaw działalności wychowawczej musi znajdować się integralna prawda o człowieku. Zdaniem papieża, należy budzić świadomość faktu, że każdy człowiek jest kochany przez Boga. W szczególny sposób prawda ta odnosi się do życia istoty ludzkiej obciążonej jakimś brakiem fizycznym, niedorozwojem czy upośledzeniem. W konkretną, specyficzną osobowość człowieka niepełnosprawnego wpisany jest krzyż, jako swoisty projekt ich życia. Formacja katechetyczna powinna być zatem ukierunkowana na kształtowanie postawy służby na rzecz człowieka słabego, cierpiącego i niepełnosprawnego.

Podsumowania całości konferencji dokonał ks. dr Krzysztof Sosna, który dziękując wszystkim za przybycie oraz twórczy wkład, zachęcił uczestników do dalszej współpracy w ramach powstałych „zespołów roboczych” oraz zaprosił do udziału w kolejnej konferencji, która ma się odbyć w dniach 9–12 listopada 2006 roku w Brennej.

Ks. Roman Buchta

„Śpiewajmy i grajmy Panu!” (Ps 17,6)

I Kongres Muzyki Liturgicznej Archidiecezji Katowickiej

(Katowice 21–23 października 2005)

Jakie jest miejsce muzyki w liturgii? Odpowiedź na tak sformułowane pytanie wydaje się być oczywista. Przecież zgodnie z nauczaniem Kościoła muzyka sakralna jest integralną częścią liturgii. Wiadomo też, że posoborowe prawodawstwo liturgiczno-muzyczne jest prześiąknięte niezwykłą troską o wzorcową celebrację świętych obrzędów. Ale w jaki sposób słuszne dekrety i normy przekładają się na realia parafialnych celebracji? Oto jedno z najważniejszych zagadnień, a jednocześnie pozytywnych postulatów w odniesieniu do programowych założeń kongresowego

zgromadzenia. Nie można w tym miejscu nie odnieść się do inicjatywy podjętej w ramach Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych i zorganizowania I. Ogólnopolskiego Kongresu Muzyki Liturgicznej – *Musicam sacram promovere*, jaki miał miejsce we wrześniu 2004 roku w Krakowie. Tam właśnie, w ramach prac kongresowych, podjęto uchwałę, aby przenieść ogólnopolskie przemyślenia na płaszczyznę diecezjalną, w rzeczywistość Kościoła lokalnego.

I Kongres Muzyki Liturgicznej Archidiecezji Katowickiej stał się historycznym wydarzeniem, gdyż po raz pierwszy w różnych gremiach i wielopłaszczyznowo zostały poruszone aktualne, niezwykle ważne problemy związane, ogólnie mówiąc, z szerokim zagadnieniem muzyki w liturgii.

Kongres został zorganizowany przez Archidiecezjalną Komisję Muzyki Sakralnej, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Akademię Muzyczną im. Karola Szymanowskiego i Oddział Śląski Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Wszystko pod honorowym patronatem metropolity katowickiego, ks. abp dra Damiana Zimonia, który w liście pasterskim opublikowanym we wspomnienie św. Grzegorza, 4 września 2005 roku, wyraził oczekiwania śląskiej społeczności wobec kongresu, aby był on cennym i potrzebnym wydarzeniem, uwrażliwiającym na wartość i znaczenie muzyki liturgicznej w warunkach Kościoła na Śląsku. Udział gości spoza archidiecezji w pracach kongresu wskazywał na o wiele szersze jego oddziaływanie.

Na wstępie uczestnikom spotkania zaoferowano cenną pomoc w postaci wygodnego przewodnika kongresowego, zawierającego szczegółowy program i materiały nutowe, ponadto można było dodatkowo zaopatrzyć się w *Materiały pomocnicze*, pt. *Muzyka liturgiczna w Kościele katowickim 1925–2005*, wydane z inicjatywy Komisji Muzyki Sakralnej i Oddziału Śląskiego PZChO. Obydwie pozycje bardzo starannie zredagował ks. dr Wiesław Hudek – przewodniczący Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej w Katowicach, ofiarnie zaangażowany w organizacyjne przygotowanie kongresu.

Program prac kongresowych został oparty na dwóch kluczowych zagadnieniach, dotyczących muzyki organowej i wokalne. Tak też ustawiono problematykę wykładów, koncepcję dyskusji panelowych i atrakcyjne koncerty. Centrum każdego dnia kongresowego stanowiła uroczyście sprawowana Eucharystia w katedrze Chrystusa Króla. W pierwszym dniu Mszę św. celebrował ks. abp Damian Zimoń, śpiewał Chór Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego, pod dyktando ks. dr. Wiesława Hudka; na organach grał Arkadiusz Popławski, organista z Pszowa. W drugim dniu kongresu, Mszy św. ze śpiewem chorału gregoriańskiego przewodniczył prezes Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych, ks. dr hab. Antoni Reginek, a część śpiewów liturgicznych wykonywała *Schola Minorum Chosoviensis*, pod dyktando Sławomira Witkowskiego, zaś akompaniament liturgiczny wykonał prof. Julian Gembalski.

Pierwszy dzień obrad (21 października 2005 roku), po części powitalnej, rozpoczął programowy wykład *Cantate Domino cum laetitia*, wygłoszony przez ks. prof. dr. hab. Ireneusza Pawlaka, z Instytutu Muzykologii Kościelnej KUL. Ten wybitny

polski muzykolog, słynący z fascynacji pięknem muzyki liturgicznej, pragnął swoją pasją „zarazić” słuchaczy i ukazać najważniejsze zadania, stojące przed wszystkimi uczestnikami zgromadzenia liturgicznego. „Liturgię należy traktować poważnie i strzec jej świętości”, a radosne wykonywanie muzyki liturgicznej „musi być godne świątyni i świętych czynności” – to niektóre z myśli przewodnich tego wystąpienia. Dalsze wykłady i dyskusje poświęcono królewskiemu instrumentowi, jakim są organy piszczałkowe i muzyce wykonywanej na tym instrumencie. Prof. Julian Gembalski z Akademii Muzycznej w Katowicach mówił na temat: *Muzyka organowa i improwizacja w kontekście kulturowej funkcji liturgii*. Prelegent ze świetnym znawstwem problematyki naświetlił znaczenie organów i muzyki organowej w liturgii Kościoła rzymskokatolickiego na przestrzeni wieków, wskazał też na ważne oddziaływanie kulturotwórcze tej dziedziny sztuki muzycznej.

Sesja popołudniowa miała miejsce w Akademii Muzycznej i rozpoczęła się od zapoznania się z eksponatami pierwszego w Polsce Muzeum Organów i Fisharmonii. Następnie część wykładową rozpoczął ks. dr hab. Antoni Reginek, prezentując II tom *Chorału Śląskiego* w świetle założeń redakcyjnych. Następnie dr Władysław Szymański, wykładowca Akademii Muzycznej i wybitny organista koncertujący, związany z parafią św. Wojciecha w Mikołowie, wygłosił wykład nt. *Kształcenie organistów pod kątem wymogów gry liturgicznej*. Prelegent zwrócił uwagę m.in. na sztukę harmonizacji, umiejętność transponowania, frazowanie i właściwy styl gry liturgicznej, a także podkreślił znaczenie właściwej formacji liturgicznej organistów. Następny wykład, wygłoszony przez dr. Marka Urbańczyka z Akademii Muzycznej, a noszący tytuł: *Organy piszczałkowe jako dziedzictwo Kościoła*, ukazywał historię budownictwa organowego na przestrzeni wieków. Mówca udokumentował fakt, iż organy są instrumentem najbardziej predestynowanym do zastosowania w kościele. Dzielił się również cennymi spostrzeżeniami ze swojej bogatej w owocną działalność pracy nad konserwacją, projektowaniem i budową nowych instrumentów organowych.

Dyskusję panelową poprowadził prof. Julian Gembalski; w jej przebiegu dało się zauważyć bardzo interesujące wątki, dotyczące zróżnicowania stroju organowego na przestrzeni wieków. Ks. prof. Pawlak zwrócił uwagę, iż w dokumentach dotyczących muzyki liturgicznej nie mówi się o muzyce organowej, a jedynie o organach i jest to, jego zdaniem, pewne istotne niedopatrzenie, gdyż również i na tym typowo kościelnym instrumencie można wykonywać muzykę rozrywkową. W dyskusji poruszono też ciekawy wątek związku, czy nawet pewnej zależności muzyki instrumentalnej od śpiewu, od przekazu słowa. Właśnie organowa muzyka liturgiczna powinna mieć bardzo bliski związek ze śpiewem jako muzyka dopełniająca słowo, podtrzymująca śpiew.

Wspaniałym zwieńczeniem pierwszego dnia kongresu był recital organowy jednego z najwybitniejszych polskich wirtuozów organowych i mistrza improwizacji, prof. Juliana Gembalskiego. Koncert odbył się w kościele pod wezwaniem Opatrzności

Bożej w Katowicach-Zawodziu. Profesor ukazał niezwykle możliwości brzmieniowe niedawno, bo w 1999 roku zainstalowanych tam organów firmy Kamiński z Warszawy, stylem nawiązujących do tradycji budownictwa francuskiego. Instrument prezentuje unikatową w skali naszego kraju wartość estetyczną i techniczną w polskim budownictwie organowym. Walory te prof. Julian Gembalski ukazał zwłaszcza w świetnej improwizacji na temat pieśni eucharystycznej *Zróbcie Mu miejsce*.

Drugi dzień kongresu poświęcono muzyce wokalne. Wykłady przedpołudniowe ściśle odwoływały się do jakże bogatej tradycji tej formy w praktyce liturgiczno-muzycznej Kościoła. Ks. dr hab. Robert Bernagiewicz z Instytutu Muzykologii KUL przedstawił (na przykładach nutowych) szczegółowe odniesienia linii melodycznej i tekstu, mające zastosowanie w śpiewach chorałowych. Wykład został zatytułowany: *Związek słowa i melodii w kompozycjach gregoriańskich klasycznego repertuaru officium i Mszy św.*

Kolejny prelegent – prof. dr hab. Stanisław Dąbek, również z Instytutu Muzykologii KUL, ukazał duchowy aspekt muzyki liturgicznej. Temat jego przedłożenia brzmiał: *Muzyka liturgii w kontekście duchowości okresu na przykładzie dziejów Mszy św.* Istotne były przypomnienia najważniejszych kryteriów muzyki liturgicznej, sens duchowy i liturgiczny przekazu muzycznego. Następnie ks. dr Grzegorz Poźniak z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, zainteresował słuchaczy problematyką związaną z posłannictwem scholi liturgicznej w życiu parafii. Ukazał on znaczenie scholi, jako ważnej części całego zgromadzenia liturgicznego, wykonującej głównie śpiewy jednogłosowe, wspomagającej śpiew wiernych. Starał się też uwrażliwić na niezwykle ważne zadanie formacyjne członków scholi. Z kolei dr Elżbieta Grodzka-Łopuszyńska z Akademii Muzycznej w Katowicach, ukazała potrzebę doskonalenia warsztatu wykonawczego wśród solistów i w zespołach śpiewaczych. Temat jej wykładu brzmiał: *Znaczenie techniki wokalne, emisji i dykcji w kształceniu kantorów liturgicznych i zespołów wokalnych*. Autorem ostatniej prelekcji, połączonej z ilustracjami muzycznymi, był mgr Stanisław Kosz z Akademii Muzycznej w Katowicach. Mówił on nt. *Zastosowanie sakralnych dzieł literatury muzycznej we współczesnej liturgii*, odwołując się przy tym do konkretnych przykładów twórczości mszalne i wskazując na zasadnicze kryteria doboru utworów w liturgii.

Owocnym przedsięwzięciem okazała się dyskusja panelowa, prowadzona w trzech różnych grupach tematycznych: 1) *Chór we współczesnej liturgii*; 2) *Kantor i schola*; 3) *Kryteria doboru repertuaru muzyczno-liturgicznego*. Następnie, już w większym gronie osób, miało miejsce przedstawienie wyników dyskusji przez relatorów (mgr Barbara Zielonka-Rusin, ks. dr Grzegorz Poźniak, ks. dr Edward Poloczek) i podsumowanie całego bogatego w treści dnia kongresowego, którego dokonał autor niniejszego sprawozdania.

Piękny koncert muzyki chóralnej, wieńczący drugi dzień muzycznego spotkania, miał miejsce w kościele śś. Apostołów Piotra i Pawła w Katowicach. Wystąpiły dwa

zespoły śpiewacze: chór kameralny *Santarello* z Katowic, pod dyr. Iwony Bańskiej i chór mieszany *Słowiczek* z Kostuchny, pod dyr. Elżbiety Kudali. Zespoły te otrzymały najwyższe laury Festiwalu Pieśni Maryjnej *Magnificat*, którego finał odbył się 24 września 2005 roku w bazylice piekarskiej i w swojej prezentacji ukazały głównie mistrzowskie wykonania pieśni o tematyce maryjnej, wzbogacając repertuar koncertu o kilka innych utworów sakralnych.

Trzeci dzień kongresowy, zgodnie z pomysłem organizatorów, był przeżywany w różnych parafiach, jako Dzień Muzyki Liturgicznej w Archidiecezji Katowickiej. Prezentacje muzykologiczne i koncerty muzyki sakralnej odbyły się m.in. w Chorzowie, Dąbrowce Małej, w katowickiej katedrze, w Moszczenicy, Niewiadomiu, Panewnikach (w Domu Prowincjalnym Sióstr Służebniczek NMP i w bazylice Ojców Franciszkanów) oraz w Żorach-Kleszczówce.

Uczestnicy I. Kongresu Muzyki Liturgicznej w archidiecezji katowickiej wyrażali zgodnie brzmiące pozytywne opinie o ważności i użyteczności tego typu spotkań. Dostrzeżono walory kongresu, a także jego znaczenie inspirujące do podejmowania wciąż nowych wysiłków w pielegnowaniu muzyki w liturgii.

Ks. Antoni Reginek

**„Teologia na nowe tysiąclecie.
W dialogu z naukami humanistycznymi”
Studencka międzywydziałowa sesja naukowa
(Katowice 3–4 listopada 2005)**

Zawarty w temacie konferencji postulat – szeroko pojęty dialog teologii z naukami humanistycznymi, jako wezwanie i wyzwanie na kolejne tysiąclecie chrześcijaństwa – nadał kierunek rozważaniom uczestników *Studenckiej międzywydziałowej sesji naukowej*. Refleksje nad kształtem teologii przyszłości zostały podjęte już po raz drugi (podobnie jak w przypadku ubiegłorocznej sesji, zatytułowanej *Teologia na nowe tysiąclecie. Między barbarzyństwem a nadzieją*), również w listopadzie. Gośćmi studentów katowickiego Koła Naukowego Teologów byli ich uniwersyteccy koledzy z ośrodków polskich i zagranicznych oraz polscy humaniści, otwarci w ramach własnej specjalności (filozofii, psychologii, kultury, teologii) na dialog z nauką o Bogu.

Słowo wstępne skierowali do zebranych dziekan Wydziału Teologicznego UŚ, ks. prof. dr hab. Wincenty Myszor oraz ks. dr Jacek Kempa, opiekun naukowy